

سۇئال

مەن ئوقۇغان كۆپ ماتىرياللاردا ۋە ئاڭلىغانلىرىمدا مىسۋاكنىڭ باش ئاغرىقىنى ساقايتىش، ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتىنى يوقىتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش قاتارلىق نۇرغۇن پايدىلىرى بارلىقىنى بىلىم، مېنىڭ سورايدىغىنىم: مۇشۇ سۆزنى كۇچلاندۇرىدىغان ھەدىسلەر بارمۇ؟ ئاللاھ ئەجرىڭلارنى بەرسۇن!.

ئىخچام جاۋاب

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن مىسۋاك ئىشلىتىشكە قىزىقتۇرىدىغان نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىندى، مىسۋاكنىڭ تەسىرىنى سۈپەتلەپ كەلگەن ھەدىستە: «مىسۋاك ئېغىزنى پاكىزلايدۇ...» دەپ كەلگەن، يەنى: ئېغىزنى ئەزىيەتلەردىن ساقلايدۇ، سېسىق پۇراقتىن پاكىزلايدۇ، ئېغىز پۇراقلىرىنىڭ ئەتراپقا تارىشىنى چەكلەيدۇ، بۇ مىسۋاك توغرىسىدا ئېيتىلغان مۇتلەق سۆزدۇر، مىسۋاكنىڭ چىشىنى - ئېغىز بوشلۇقىنى پاكىزلاش، ھىمايە قىلىش ۋە ساقلاش قاتارلىق خۇسۇسىيەتلىرى بايان قىلىنغان. ئىلمى تەتقىقاتلارمۇ مىسۋاكنىڭ مىكرۇپ ئۆلتۈرىدىغانلىقى، مىلىك كېسىلىنى توسىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ ئېغىزنى پاكىزلايدىغان ۋە چىشلارنى كۇچلاندۇرىدىغان تەبىئىي ماددىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

تەپسىلىي جاۋاب

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن **مىسۋاك ئىشلىتىشكە** قىزىقتۇرىدىغان نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىندى، مىسۋاكنىڭ تەسىرىنى سۈپەتلەپ كەلگەن ھەدىستە: «مىسۋاك ئېغىزنى پاكىزلايدۇ...» دەپ كەلگەن، يەنى: ئېغىزنى ئەزىيەتلەردىن، سېسىق پۇراقلار پۇرماسلىقتىن پاكىزلايدۇ، ئېغىز پۇراقلىرىنىڭ ئەتراپقا تارىشىنى چەكلەيدۇ، بۇ مىسۋاك توغرىسىدا ئېيتىلغان مۇتلەق سۆزدۇر، مىسۋاكنىڭ چىشىنى - ئېغىز بوشلۇقىنى پاكىزلاش، ھىمايە قىلىش ۋە ساقلاش قاتارلىق خۇسۇسىيەتلىرى بايان قىلىنغان.

دوكتۇر ئابدۇللاھ ئابدۇرەزاق ئەسەئىد مۇنداق دەيدۇ: "مىسۋاكنىڭ خۇسۇسىيەتلىرى بولسا ئاللاھنىڭ رەھمەت سالامىغا مۇشەررەپ بولغان ئىشەنچلىك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بېرىلگەن ھەقىقىي مۇجىزىدىن ئىبارەتتۇر. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مىسۋاك ئېغىزنى پاكىزلايدۇ ۋە رەببىم ئاللاھنى رازى قىلىدۇ» [نيسائى رىۋايىتى 5-ھەدىس. ئىمام بۇخارى سەھىھ كىتابىنىڭ "روزا" بۆلۈمىدە كەسكىنلىك لەۋزى بىلەن "**روزىدارنىڭ ھۆل ۋە قۇرۇق** مىسۋاك ئىشلىتىشى توغرىسىدا" دەپ بىر باپ كەلتۈرگەن، ئۇ ھەدىسنى مۇنزىرى سەھىھ دەپ "ئەتتەرغىب ۋەتتەرھىب" 1-توم 133-بەتتە كەلتۈرگەن. ئىمام نەۋەۋىي ھەسەن دەپ "ئەل مەجمۇ" 1-توم 267-بەتتە كەلتۈرگەن.

تەبرانىنىڭ "ئەلمۇجەم ئەلئەۋسەت" 7-توم 278-بەتتە «مىسۋاك كۆزنى روشەن قىلىدۇ» دېگەن سۆز زىيادە كەلگەن، لېكىن زىيادە كەلگەن دېگەن سۆزنىڭ ئىسنادى بەك زەئىپتۇر. شەيخ ئالبانىنىڭ "زەئىپ ھەدىسلەر توپلىمى" 5276-نومۇرغا قارالسۇن].

مىسۋاك قانداقمۇ ئېغىزنى پاكىزلايدىغان بولمىسۇن!، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز نەپسى خاھىشى بويۇنچە سۆز قىلمايدۇ، ئۇنىڭغا ھەممىدىن قۇدرەتلىك، كۈچلۈك زات ئۈگىتىدۇ، تەلىم بېرىدۇ، بىزنى مىسۋاك قىلىشقا بۇيرىدى، مىسۋاك بىلەن تازىلاش ئارقىلىق ئېغىز ۋە چىشلىرىمىزنى ھىمايە قىلىشنىڭ ئاساسىنى ئوتتۇرىغا قويدى، ھازىرقى چىش دوختۇرلىرىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر مىڭ تۆت يۈز يىل ئىلگىرى ئوتتۇرىغا قويغان ئۇ سۆزنى دەۋاتىدۇ، قانداقكى ئاتىلىرىمىز ئېيتقاندا، "ئالدىنى ئېلىش ۋە ساقلىنىش كېسەل بولۇپ داۋالانغاندىن ياخشىدۇر". بۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ ھاياتىمىز بەخت-سائادەتكە چۆمدۇ.

ئېغىز ۋە چىش پاكىزلىقىغا ئالاقىدار بولغان بارلىق ۋاستىلار ئالدىنى ئېلىش تېبابىتىدە يۇقىرى قىممەتكە ئىگە، مۇشۇ ۋاستىلەردىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدە كۆپ سۆزلەنگەن ئىراك ياغىچى بولۇپ، بۇ "مىسۋاك" دەپ ئاتىلىدۇ.

مىسىرنىڭ قاھىرە ئۇنۋېرسىتى ئېغىز بوشلۇقى پاتۇلۇگىيە بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ئۇستاز دوكتور مۇھەممەد سەئىد جۇرەيدىلى مۇنداق دەيدۇ: "مىسۋاك خىمىيەلىك ۋە مىكانىكىلىك تەرەپتىن چىش پاستىسى ۋە چىش چوتكىسىدىن بىر قانچە تەرەپتىن يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ".

كۆپ تەتقىقاتلاردىن كېيىن مىسۋاكتا مىكرۇپ ئۆلتۈرىدىغان ماددىلارنىڭ بارلىقى تېپىلدى، ئۇ ئېغىزلىرىمىزنىڭ كېسەللىكىگە شىپا بولىدۇ، مىسىرنىڭ ئۆزىلا چىش پاستىسى ئۆز ئېچىگە ئالغان بىر قانچە ماددىدىن يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ، شۇنىڭدەك، تەبىئىي تالالار كۈچلۈك، يۇمشاق، سىلىق ۋە چىداملىق بولۇپ، چىش چوتكىسىدىن ياخشى بولىدۇ، مىلىككە ئەزىيەت بەرمەيدۇ، شۇنىڭدەك ئېغىز ۋە چىشنى بۇزىدىغان ۋە چىرىتىدىغان، ئېغىزىمىزدا قىلىپ قالغان، چىشلىرىمىزغا چاپلىشىپ قالغان يېمەك-ئىچمەك قالدۇقلىرىنىڭ ھەممىسىنى يوق قىلىدۇ، ھەتتا ھازىرغا قەدەر مۇشۇنداق تەرەققى قىلغان دەۋرىدىمۇ ئالى دەرىجىلىك چىش پاستىلىرىدىمۇ مىسۋاكتا بولغان ماددىلار تېپىلمايدۇ، شۇنىڭدەك، ئامېرىكىدىكى چىش دوختۇرلۇق جەمئىيىتى ژۇرنىلىدا مۇنداق يېزىلغان: "ئامېرىكىدا قوللىنىۋاتقان چىش پاستىلىرىنىڭ كۆپ قىسمى تەبىئىي ۋە ساغلام ئەمەس".

بىز بۇنىڭدىن، ھازىر بازاردا سېتىلىۋاتقان چىش پاستىلىرىنىڭ ئەرزان باھالىق تىجارى ماللار بولۇپ، پەقەت پايدىنىلا مەقسەت قىلىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز، بۇنىڭدىن مۇتلەق ئېغىز ۋە مىلىك ھېچ پايدىلىنالمايدۇ. ئەمما بەزى ئىلمى تەتقىقاتلار مىسۋاكتا سىنجىرىنىغا ئوخشاش ھەرىكەتچان پاكىزلىغۇچى تەبىئىي تالالارنىڭ كۆپلۈكى، ئوت ياڭىقىغا ئوخشاش مىلىكنى كۈچلەندۈرۈشنى تۇتۇپ تۇرىدىغان ماددىلارنى ئۆز ئېچىگە ئالىدۇ، ئۇنىڭدا خۇشپۇراق، پۇراقلىق، ئېغىزغا يېقىملىق تۇيغۇ بېرىدىغان پۇراقلار بار، ناترىي خلورىد، ناترىي بىكاربونات، كالىي خلورىد، لىمۇن ئوكسىلات ۋە ئۇنىڭدىن باشقا چىشنى تازىلايدىغان ۋە پارقىرىتىدىغان تۈرلۈك ماددىلار بار، شۇنىڭدەك مىسۋاكتىكى بەزى ماددىلار مىكرۇپ ئۆلتۈرىدۇ، بۇنىڭدا

پىنسىلىنگە ئوخشاش تەسىر ۋە ئۈنۈمگە ئىگە ئېلېمېنتلار بار.

ئۇنداق بولغان ئىكەن مىسۋاك ئېغىزنى ۋە چىشنى ھەقىقىي پاكىزلايدۇ، ئەي سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز، ئەي ئاللاھنىڭ ھەبىبى، ئەي بارلىق خالايقىلارنىڭ شاپائەتچىسى، قىيامەتكىچە بولغان ئاللاھنىڭ ئىشەنچلىك رەسۇلى! سىلىگە ئاللاھنىڭ رەھمەت، سالامى بولسۇن، سىلە ئالەملەرنىڭ رەببى، ئەڭ ھېكمەت بىلەن ھۆكۈم قىلغۇچى ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدىن روشەن قۇرئان كەرىمنى ئېلىپ كەلدىلە، سۆزلىگەن سۆزلىرى سەمىمىي-راستتۇر، سىلە مۇبارەك ھەدىسلىرىدە: «مىسۋاك ئېغىزنى پاكىزلايدۇ ۋە رەببىنى رازى قىلىدۇ» دېدىلە. [مىسۋاك ۋە چىشقا كۆڭۈل بۆلۈش 9-14-بەتكىچە].

ئامېرىكا تىببىي ئۇنىۋېرسىتى تىببىي پاكۇلتىتىدىن دوكتۇر جىمىس تىرنىرنىڭ تەتقىقاتىدا ۋە ئىستىۋانىيە ئېغىز ۋە چىش تېبابىتى ژۇرنىلىدا نەشر قىلىنغان تەتقىقاتتا مۇنداق كەلگەن: ئىراك دەرخىنىڭ مىسۋاكى ئېغىزنى پاكىزلايدىغان ۋە مىكرۇپ ئۆلتۈرىدىغان نۇرغۇن ماددىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئۇنىڭ مۇھىملىرى: كىبرەيت، ناترىي ماددىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندەك، سىتۇ سىترۇپ ب قاتارلىق ماددىلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

تەتقىقات ۋە تەجرىبىلەر مىسرانىڭ تەركىبىدە قاناشنى توختىتىدىغان، مىلىكىنى دېزىنفېكسىيە قىلىدىغان ۋە مىلىك يارىلىرىنى مىكروپىسىزلاندۇرىدىغان ماددىلارنىڭ بار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى شۇنداقلا، ئۇنىڭ تالالىرىدا كالىتسىي، تۆمۈر، فوسفات ۋە ناترىي قاتارلىق نۇرغۇن مىنېرال تۇزلار ۋە ئىئونلار بار.

مىسۋاك تەركىبىدە بەلگىلىك نىسبەتتە ۋىتامىن (ك) بار، ئالىملار بۇ ۋىتامىن بىلەن ئانتىبىيوتىكنىڭ بىرلەشتۈرۈلۈشى داۋالاش تېخنىكىسىنىڭ ئەڭ يۇقىرى سەۋىيىسىنىڭ بىرى ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ. ئۇنىڭ تەركىبىدە يەنە تاننىن بار بولۇپ، ئۇ بوش مىلىك توقۇلمىلىرىنى قىسىشقا ياردەم بېرىدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.